

Dissertatio inauguralis medica de puerperio infelici ulceris uterini frequentiori causa ... / [Johann Georg Hoffmann].

Contributors

Hoffmann, Johann Georg, active 1741.

Juncker, Johann, 1679-1759.

Universität Halle-Wittenberg.

Publication/Creation

Halae Magdeburgicae : Typis Joannis Christiani Hilligeri, [1741]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xn7xd3g3>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA
DE

VERPERIO INFELICI
VL CERIS VTERINI
FREQVENTIORI CAUSA

QVAM
ANNVENTE SVMMO NVMINE
CONSENTIENTE ORDINE AMPLISSIMO MEDICO
IN ALMA FRIDERICIANA

PRÆSIDE
VIRO EXCELLENTISSIMO EXPERIENTISSIMO
DOCTISSIMOQVE

DN. D. JOANNE JVNCKERO

MEDICINÆ PROFESSORE PVBLICO ORDINARIO
PATRONO AC PRÆCEPTORE PIE DEVENERANDO
PRO GRADV DOCTORIS
SVMMISQVE IN ARTE SALVTARI HONORIBVS AC
PRIVILEGIIS LEGITIME IMPETRANDIS

Anno MDCCXLI. d. April.

PVBLICÆ ERVDITORVM DISQVISITIONI SVBMITTIT
AVCTOR

JOANNES GEORGIVS HOFFMANNVS

VINSHEMIO - FRANCVS.

HALÆ MAGDEBVRGICÆ,
Typis IOANNIS CHRISTIANI HILLIGERI, Acad. Typogr.

K. u. k. Militär-ärztliche Bibliothek

Standort	Zimmer	Katalog	Abth.	
	Kasten		Gruppe	
	L. Nr.		Nr.	

PROOEMIUM.

Multam omnino omni ævo Medici curam ac cogitationem in morbos sexus sequioris, præcipue puerperarum, peruestigandos & evolvendos contulerunt : tantum autem abest, ut id negotium absolverint, ut potius multum laboris etiamnum relictum videatur. Ipse *Hippocrates*, primus ex iis, qui artem medicam excoluerunt, pulchra hujus rei monumenta posteritati tradidit, & de puerperis pronuntiavit, quod uti graviter vulneratæ tractandæ sint. Quæ sane assertio sicut admodum me-

4
morabilis est ; ita ex eadem multas conclusiones formare , multaque consecutaria derivare licet. Si enim istæ vulnerationes , quæ in exterioribus corporis partibus contingunt , non omnis periculi expertes sunt , sed aliæ absolutam , aliæ autem accidentalem inferunt lethalityatem : sequitur omnino , interiorum partium læsiones , quibus auxiliatrix manus immediate admoventi nequit , majoris longe esse considerationis ; id quod speciatim de uteri vulneratione post partum præcipue infelicem affirmandum esse credo. Non rara , sed frequens auditur querela , puerperium *primum* etiam fuisse *ultimum* , vel certe puerperium ultimum exstitisse initium multorum morborum , cujus sinistri illa eventus causa tantum non semper in læsione uteri quacumque ponenda est. Unde sane convenit , ut Medici , qui in sexus sequioris morbis indagandis feliciter agere cupiunt , primario ad mensium fluxum & puerperii terminum ultimum respiciant. Si enim femina ab illo ultimi puerperii termino de doloribus spasticis in regione inguinali & de fluore albo pertinaciter & acriter continuante , nullisque medicamentis cedente conqueritur , læsionem uterinam in causis

fis

sis esse, justissime ominari licet. Mihi, ex quo exercitiis clinico - practicis interesse licuit, complures ejusmodi casus innotuerunt, quumque tot calamitates & noxæ ex puerperio infelici prægresso resultent, hocce thema de puerperio infelici, ulceris uterini frequentiori causa, speciminis inauguralis loco seligere & pertractare in animum induxi. Faxit Deus, ut hic labor eum, quem præfixum habeo, finem assequatur.

§. I.

PArtes solidæ corporis humani, in statu integro sibi cohærentes, *continuum* quoddam constituunt: Si autem illa partium cohæsiō tollitur, *solutionem continui* prædicamus. Est ergo solutio continui sublata cohæsiō partium.

§. II.

Facta solutione continui (§. I.) in vasis sanguiferis, sanguinem effluere animadvertimus. Talis profusio sanguinis ex vasis *hæmorrhagia*, ipsa autem solutio continui violenta cum hæmorrhagia enata *vulnus* dicitur.

§. III.

Quando affluxus sanguinis major versus partem quandam corporis contingit, accumulatio ista humorum, adhuc circulantium, *congestio*, non amplius autem libere circulantium, *stagnatio*, plene demum subsistentium, *stasis* appellatur. Differt stasis pro diversitate hu-

morum: Si enim sanguis stricte dictus in parte quadam subsistit, stasis *sanguinea*, si reliqui humores motu suo privantur, *lymphatico-serosa* nominatur: datur etiam stasis *mixta* ex sanguine & reliquis orta.

§. IV.

Stasin sanguineam (§. III.) successive in tumorem, qui cum rubore, ardore & dolore prodit, abire novimus, & hunc tumorem *inflammatorium* vocare solemus.

§. V.

Discussio tumoris inflammatorii (§. IV.) est successiva resolutio particularum, quæ stasin illam formaverunt, sui autem juris factæ cum reliquis iterum moventur.

§. VI.

Si discussio (§. V.) tumoris inflammatorii obtineri nequit, sed particulæ tantum sulphureæ, maxime agiles, subtrahuntur, & languentes remanent, tunc hæ paulatim mutantur in substantiam liquidam, albam, insipidam, pultiformem, quæ *pus* vocatur, ipsa vera mutatio in pus *suppuratio* nominatur.

§. VII.

Collectio materiæ, suppurationem (§. VI.) in parte quadam subeuntis, *apostema*, seu *abscessus* audit.

§. VIII.

Quod si affluxus sanguinis major stasin, tumorem & inde pendentem ruborem, ardorem doloremque exauget, inflammatio etiam augeatur necesse est. Talis inflammatio summe aucta *gangræne* nomine venit.

§. IX.

Quando in tumore inflammatorio particulæ sulphu-

phureæ, maxime agiles, ob quodcunque impedimentum auferri non possunt, promovent illæ putredinem cum destructione partis conjunctam, quæ corruptio *sphacelus* appellatur.

§. X.

Tumor, qui neque per discussionem (§. V.) neque per suppurationem (§. VI.) tollitur, sed duritiem assumit, *scirrhus* audit. Est ergo *scirrhus* tumor induratus, qui pro differentia humorum illum constituentium est vel *sanguineus*, dolens, vel *seroso-lymphalis*, indolens, vel *mixtus*, medio loco se habens.

§. XI.

Solutione continui facta in parte quadam exsanguis, porosa, fluidum tenuissimum, minus glutinosum exstilians, *sanies*, seu *ichor* vocatur. Et licet materia exstilians sit subalbida, sive subrubicunda, sive foetida, sive minus foetida, saniosi tamen humoris nomen obtinet.

§. XII.

Solutio continui cum effluxu saniei (§. XI.) conjuncta *ulcus* compellatur.

§. XIII.

Si in tumore inflammatorio partes maxime agiles *repente* omnes fugam capeffunt, & reliquæ languentes spissiores solæ remanentes coagulantur, & folliculo includuntur, tum hæc collectio materiæ coagulatae & inclusæ dicitur *dispositio ulcerosa* seu *status ulcerosus*, resolutio autem hujus materiæ corruptæ, ichorosæ vera *ulceratio*, seu *status ulceratus*.

§. XIV.

§. XIV.

Ulceris uterini, ex puerperio infelici oriundi, causam ac indolem investigaturus, sub ipso statim limine hujus tractationis monendum, quod puerperium sensu latiori hic sumendum sit. Illud nempe tempus, quo motus foetus expellentes sese sistunt, & quo partus excluditur atque repurgatio uteri absolvitur. Apparet inde liquido, quod puerperii limites non tantum ad istam periodum, quæ sequitur foetus exclusionem, sed & ad partum ipsum instantem transferendi mihi animus sit. Non quidem inficiandum esse duco, illud tempus, quo repurgatio uteri, refocillatio virium, sub partu ipso intensarum, & lactis proventus obtinetur, proprie dici puerperium: quoniam autem partus & puerperium inter se sunt connexa, & negotium partus *præcipue* etiam ulceri uterino, de quo instituti mei ratio agit, primam pandere potest & solet portam, contradicendum spero neminem, quod partus ipse ad puerperium sit transferendus. Cum itaque illud tempus, quod vocavi puerperium, speciatim ulceris uterini opportunum sit initium, ipsas causas hujus mali, ex notione puerperii data derivandi, evolvere, mearum erit partium.

§. XV.

Causas affectus hujus ut eo melius perspectas exploratasque habeamus, ipsa structura uteri paululum erit explicanda. Anatome monstrat:

- I. Ad uterum multa & capacia vasa sanguifera arteriosa decurrere.
- II. Per totam substantiam uteri vasa sanguifera ramificationibus mirifice flexis, & anastomosibus manifestis prædita deprehendi.
- III. Præ-

- III. Præterea hæc vasa uteri tenerioris ac mollioris esse texturæ.
- IV. Internam autem villosam uteri membranam esse porosam ac post partum præcipue sinuosam.
- V. Uteri denique fundo annecti duos canales, *Tubas Fallopii* dictos, qui una extremitate in cavum uteri hiant, altera autem incurvato situ ad ovaria tendunt.

§. XVI.

Ex physiologicis edocemur:

- I. Foetum, in utero latitantem, duabus membranis, *Amnio* & *Chorio* involutum esse, quæ posterior & exterior tunica repleta est vasculis, *placentam uterinam* constituentibus.
- II. Foetum ex hisce vasculis dilatatis placentæ lympham & sanguinem nutritium in sui alimentum recipere.
- III. Membranas has, quibus foetus inclusus hæret, cum funiculi umbilicalis portione & placenta sub nomine *secundinarum* comprehendendi.
- IV. Totum negotium partus contractione fibrarum uteri spastica absolvi, & motus inde ortos *nifus* dici parturiendi.

§. XVII.

Plethora est abundantia sanguinis in vasis. Ergo cum multa vasa arteriosa sanguinem ad uterum deferant, (§. XV. no. I.) foetus vero tempore gestationis in utero hunc sanguinem & lympham nutritiam ex placentæ vasculis dilatatis in sui alimentum recipiat, (§. XVI. no. II.) necesse est, ut, quicumque sanguis, ad vasa uterina delatus, non convertitur in incrementum foetus, ille tam

in ramificationibus uteri vario modo flexis, quam in reliquis vasis, præcipue in vena portæ restagnans abundantiam & sic plethoram producat. Ergo gravidæ ex hac ratione plethoricæ fieri incipiunt, & ex hoc fonte plethoræ symptomata durante graviditate suam ducunt originem. Exinde facile deduci potest, quam prudenter agant Medici, qui gravidis, varia incommoda intra graviditatis terminum persentientibus, venæ sectiones opportunas suadent.

§. XVIII.

Novimus, fibras corporis humani tam relaxari, quam iterum constringi. Fibris, vasa componentibus, alternantem hanc dilatationem & constrictionem subeuntibus *motum tonicum* vindicamus. Motus ergo tonicus est alternans dilatatio ac contractio fibrarum, vasa constituentium. Quod si hæc dilatatio ac contractio fibrarum alternatim non rite succedit, sed vel dilatatio nimium in modum intenditur, & contractio cessat, vel contractio augetur, & dilatatio imminuitur, motus tonicus *læsus* dicitur.

§. XIX.

Fluida corporis humani in statu integro in fibras vasorum agere, & fibras huic actioni fluidorum decenter reniti, seu resistere, in propatulo est. Fibræ vasorum, hoc renisu destitutæ, vocantur *debiles*.

§. XX.

Tempore gestationis in utero abundantia sanguinis in vasis uterinis sine expansione vasorum consistere nequit. Quo major nunc est actio sanguinis in fibras vasorum,

forum, quantitate nimia sanguinis oppletorum, eo minus fibræ sanguini decenter resistere possunt; Ergo oritur *debilitas* (§. XIX.). Et quia vasa uteri tenerioris ac mollioris sunt texturæ, (§. XV. no. III.) necesse est, ut, aucta in dies quantitate sanguinis, expansio quidem major vasorum, minor autem renisus, adeoque major eorum debilitas exoriat. Sed natura fibrarum hæc est, ut expansionem seu dilatationem alternatim excipiat contractio, & hic motus alternans dicitur *tonicus*, (§. XVIII.) Ergo ubi dilatatio vasorum nimium in modum augetur, & constrictio imminuitur, ibi ipse motus *tonicus* læditur.

§. XXI.

Motibus corporis quibuscunque præcedentibus iusto fortioribus, diætæ lauta, vinosa ac aromatica prægressa, animi pathematibus nimis vehementibus exortis, rarefactionem sanguinis, & hinc subsequenter expansionem vasorum, seu, ut paucis dicam, *plethoræ commotionem* jungi, animadvertimus. Quo demum cunque modo sanguis majori quantitate & impetu fertur versus vasa, a natura debiliora, eo ipso tanta vis sanguinis in vasa fit, ut minus resistere possint; Ergo sequitur *ruptura*. In feminis, quæ motibus corporis excedentibus, diætæ lautæ, spirituosæ ac aromaticæ, nec non animi pathematibus fortioribus indulgent, talis plethoræ commotio ac impetus nimius sanguinis versus vasa uteri debilia producit: Ergo & in his talis ruptura vasorum uterinorum fieri potest & solet. Vasa corporis humani in statu integro inter se cohærentia constituunt continuum, (§. I.) Ergo ruptis vasis uteri solutio continui fieri debet. Vehunt hæc vasa sanguinem; Ergo solu-

solutione continui facta ex vasculis uteri profusio sanguinis, ergo *hæmorrhagia uterina*, ergo ipsum *vulnus* enascitur. (§. II.). Ex hoc fundamento patet, quare feminae, cessante menstruo fluxu, non ita raro incidant in hæmorrhagiam uterinam.

§. XXII.

In majus periculum hæmorrhagia uterina, partui antecedens, gravidas conjicit. Cum enim in hæmorrhagia uterina orificia vasorum uterinorum sint rupta (§. XXI.) hisce vero orificiis tunicae *Chorii* vascula dilatata, placentam uteri constituentia, jungantur (§. XVI. no. I.) & ex his foetus suum nutrimentum recipiat; (§. cit. no. II.) sequitur, ut vasculis hisce ruptis communio vasorum uteri cum vasculis, placentam formantibus, intercidatur, ergo foetui alimentum necessarium subtrahitur, quo subtracto mors foetus præsto est. Involutus autem est foetus in utero duabus tunicis, quæ cum portione funiculi umbilicalis & placenta uterina secundinas constituunt (§. cit. no. III.) unde ruptis orificiis vasorum uteri, cum vasculis dilatatis placenta antea connexis, ipsae tunicae nec non placenta ab utero separantur, & accedentibus demum motibus spasticis constrictoriis uteri, qui *nisus parturiendi* audiunt, & foetus exclusionem promovent, (§. cit. no. IV.) foetus mortuus expellitur. Exclusio hæc foetus mortui dicitur *abortus*, ipsa vero impetuosa profusio sanguinis antecedens cum subsequente foetus mortui expulsionem *hæmorrhagia* audit *abortiva*.

§. XXIII.

Ergo cum hæmorrhagia tam uterina (§. XXI.) quam
abor-

abortiva (§. XXII.) in profusione impetuosa sanguinis, ex ruptis vasculis uterinis provenientis consistat, vascula vero uterina per totam substantiam uteri ramificationes dispergant, & tenerioris sint structuræ; (§. XV. no. II. & III.) consequens erit, ut ruptis his vasis major debilitas, hinc minor renisus subsequatur. (§. XX.) Jam vero secundum leges hydraulicas fluidum semper moveatur versus eum locum, ubi minor est resistentia; Ergo & hic versus vasa uteri rupta, ubi minor est resistentia, sanguis moveri debet. Affluxus sanguinis major versus partem quandam corporis directus producit *congestionem*, hæc, accumulatis humoribus in parte ista non amplius libere-circulantibus, *stasin* (§. III.) excitat; ergo ruptis his vasis uterinis congestiones & stases oriri possunt. Sicut autem humores in parte quadam accumulati variant, ita stases, indeque propullulantes effectus variare debent. Ad uterum multa vasa sanguifera arteriosa decurrunt, (§. XV. no. I.) ergo hic præcipue stasis sanguinea nasci potest. Staseos sanguineæ effectus sunt tumor, rubor, ardor & dolor partis, seu *inflammatio* (§. IV.) ergo & idem eventus huic stasi sanguineæ supervenit. Si stasis inflammatoria discussionem renuit, & materia intus contenta purulenta in parte quadam colligitur, oritur inde *abscessus*. (§. VII.) Quia autem abscessus in partibus internis nec mundificationem, nec æqualem abstersionem materiæ purulentæ admittit, ideo hæc materia ex diuturniori stasi tandem *corruptionem* ac resolutionem pleniorē subit, unde vera *exulceratio* (§. XIII.) exsurgit.

§. XXIV.

Cum sanguine ad uterum delato succus quoque nutritius in poris membranæ internæ uteri villosæ dictæ copiose deponitur & accumulatur, qui extra circulum constitutus cum sero adhuc complicato stagnationem facile subit. Quo diutius autem serum stagnat, eo acriorem induit indolem, ergo magis erodit partes vicinas, ergo fit solutio continui cum ichorosi humoris proventu conjuncta, ergo enascitur ulcus. (§. XII.) Sed quia in sero non tam agiles ac facile putrescentes partes, quam quidem in sanguinea stasi, deprehenduntur, idcirco stasin serosam non tam cito pede corruptio & exulceratio vera sequuntur, sed ab initio tantum datur infarctus ac collectio materiæ serosæ coagulatae, folliculo plerumque inclusæ, quæ statum refert ulcerosum. (§. XIII.) Ex collatione hujus staseos serosæ cum stasi sanguinea (§. XXIII.) facile patet, quam malæ sit indolis *stasis mixta*, sanguineo-serosa. Licet enim corruptio falsa celerem sanguinis corrupti putredinem infringat, acredine tamen sua partes contiguas erodit, & materiam ichorosam semi-putridam fundit, quæ exulceratio dicitur *cancroidea*.

§. XXV.

Ex dictis (§. XXIII. & XXIV.) nunc concludo:

- I. Quo crebrior talis ruptura vasorum uteri prægressa est, eo minus felici successu consolidatio obtinetur; sed quo crebrior abortus prægressus est, eo crebrior etiam vasorum uteri ruptura adfuit; Ergo abortu jam crebriori prægresso vascula hæc uterina ægre ad unionem

nionem & consolidationem perducuntur. Vid. *Illustr.* HOFFMANN. *medic. ration. systhem. tom. 1. libr. 1. sect. II. cap. XIII. p. m. 247.*

II. Ubicunque est stasis, ibi etiam effectus inde pendent simul sese manifestant; sed effectus staseos sanguineæ sunt inflammatio, abscessus ac exulceratio (§. XXIII.) & eventus staseos ferofæ est itidem vel status ulcerosus vel ulceratus. (§. XXIV.) Ergo ubi vis vel inflammatio, vel abscessus vel ulcus oriri potest. Inflammatio testatur de tumore, rubore, ardore ac dolore (§. IV.) abscessus de collectione materiæ purulentæ (§. VI.) & ulcus de profluxu saniosi humoris; (§. XII.) Ergo ubi tumor, rubor, ardor ac dolor, ibi inflammatio, ubi pus, ibi abscessus, seu apostema, & ubi sanies, ibi datur ulcus. Atque inde elucescit, quomodo generatim ulcus uterinum progigni possit. Mea interim hæc minime est sententia, ac si sola hæmorrhagia uterina semper causa existat ulceris ejusmodi uterini: aliæ enim causæ graviores, nunc recensendæ, supervenire possunt. Præmissi autem hanc demonstrationem generaliore, ut ne opus haberem, in sequentibus ad modum fiendi & generandi ulceris uterini provocare.

§. XXVI.

Licet ergo feminæ, hæmorrhagiam qualemcunque uterinam perpeffæ, ob prægressam ruptionem vasorum uteri ac inde subsequenter stasim ulcerationis uterinæ metum incurrant, (§. XXIII.) tamen & in partu & post eundem prægnantes causæ, quæ huic malo fomitem sub-

mini-

ministrant, concurrere possunt. Quem in censum veniunt *fœtus mortuus*, in utero retentus, *lesio interna*, manu chirurgi vel obstetricis imperitæ inducta, *secundinæ retentæ* ac violenta extractio earundem, *conceptio tubarum Fallopii*, *ovariorum*, *mola* & denique *lochiorum fluxus suppressus*, de quibus singulis erit agendum.

§. XXVII

De fœtu mortuo, sed in cavitate uteri retento, qui ruptis jam membranis, quibus inclusus fuit, demum exspiravit, ea, quæ §. XXIII. dicta sunt, longe celeriori gradu sese invicem excipere, nisi motus spastici, fœtum mortuum expellentes, mature accedant, existimo. Cum enim experientia doceat, corpora mortua corruptionem putredinosam cito subire, eandem etiam fœtus mortuus in utero materno subeat, necesse est. Corruptio vero putredinosa cum destructione partium vicinarum dicitur *sphacelus*; (§. IX.) Ergo fœtum mortuum sphacelus cito pede sequitur. Pars vicina, quæ per hanc corruptionem putredinosam destruitur, est membrana uteri villosa, porosa, in qua partes lymphatico-ferosæ stasin subire possunt; (§. XXIV.) Ergo hac destructa serum acrius redditum, ichorosum profluit. Solutio continui cum ichorosi humoris proventu indicat ulcus; (§. XII.) Ergo & hic ulcus uterinum enascitur. Quæ observatio moneat medicum, ut signis fœtus mortui jam perspectis habitis ad extractionem ejusdem properet, ne putredo funestum fortiatur eventum. Ast ubi fœtus in utero, membranis nondum ruptis, nec aquis effusis, jam exspiravit, ibi minus frequens & minus celer observatur talis corruptio putredinosa. Quamdiu enim fœtus mortuus integumentis suis

fuis adhuc inclusus aquis innatat, tamdiu instrumentum corruptionis celerioris eidem accedere nequit, quare corruptio tardius succedit.

§. XXVIII.

Ipsa *extractio foetus mortui* multum ad generationem ulceris uterini conferre potest. Quia enim extractio foetus mortui, tradente *Excel. D. D. PRÆSIDE, Patrono ac Præceptore, gratissima semper mente colendo*, hamulo peculiari, quem infantis oculo infigunt, vel juxta *Cel. MAVRICEAV* cultro bipenni, vel etiam neglectis talibus instrumentis, solis digitis, fonticulum capitis rumpendo, cerebrum evacuando, & bregmata manui involuta educendo, suscipitur: Vid. *eius conspect. chirurg. medic. Tab. CII. p. m. 655.* ideo a manu improvida chirurgi, extractionem instrumentis tentantis, vel etiam digitis obstetricis imperitæ, membranæ internæ uteri villosæ arrosio, hincque ulcus induci potest. (§. XXVII.) Prudentis ergo est Medici, ut chirurgum & obstetricem consilio & auxilio dirigat, omnesque perversas actiones ac machinationes avertat, nec facile aliam, quam manualementem extractionem, nisi in casu summæ necessitatis, concedat.

§. XXIX.

Confert etiam multum ad producendum ulcus uterinum in parturientibus *secundinarum retentio*. Quando enim uterus post partum mox iterum clauditur, secundinæ non sat cito expeditæ, sed retentæ eadem mala, quæ quidem foetus mortuus in utero excitare potest, (§. XXVII.) inducunt, eadem nempe corruptio putredino-

fa & idem ulcus putridum enascitur. Aliquando nimis firma datur connexio secundinarum, cum uteri substantia interiori concretarum, quæ itidem ulceri uterino favet. Cum enim omnem partum naturalem sequatur statim exclusio secundinarum, & has secundinas tunicæ, quibus foetus involutus in utero hæsit, nec non placenta cum portione funiculi umbilicalis constituent; (§. XVI. no. III.) sequitur, ut, si nimis fortiter cum uteri substantia cohærent, nec sponte natura tractionem lenem funiculi umbilicalis sequuntur, tunc sane arte atque manu chirurgi vel obstetricis peritæ, judicio & notitia quadam anatomica instructæ, separatio harum secundinarum tentanda sit. Jam vero membrana uteri interna villosa post partum tactui maxime sese offert sinuosa ac rugosa, (§. XV. no. IV.) quare ubi chirurgus vel obstetrix minus bene distinguere novit secundinas ab ipsa membrana interna uteri sinuosa, ibi læsio hujus membranae atque ulceratio uterina subsequi potest. Hæc est ratio, quod, si secundinae nimis firme concretæ sunt cum uteri substantia, sufficientia autem imminentis partus indicia prostant, obstetrix perita & cauta non tam unguibus digitorum, nec acicula, quam potius scalpello, superius obtuso, secundinas dissolvere debeat. Confer. *Excel. D. D. PRÆSIDIS Conspect. medicin. theoret. - pract. p. m. 995.*

§. XXX.

Cum itaque tam extractio foetus mortui quam secundinarum in utero retentarum non sine violentia quadam externa peragatur, & hæc a manu vel chirurgi vel obstetricis inducta ulceris uterini existat causa; (§. XXVIII. & XXIX.)

& XXIX.) sequitur, omnem violentiam in partu sedulo esse evitandam. Verum enim vero magnus adhuc error ab obstetricibus committitur, quod secundinas, fœtus exclusionem non statim & sponte secuturas, justo fortiori conatu attrahendi funiculum umbilicalem vel ex parte tantum liberent & avellant, vel certe improvida ista tractione eundem plane disrumpant, reliquamque portionem in utero relinquant, quæ reliquæ eadem fere corruptionis consecutaria adferunt, quæ de foetu mortuo (§. XXVII.) exposui. Quare peritæ & cautæ obstetricis est, secundinas exclusas probe intueri, utramque extremitatem ruptarum membranarum coaptare, & num ubique exacte sibi respondeant, dispicere.

§. XXXI.

Sectiones cadaverum docent, quod *conceptiones tubarum Fallopii & ovariorum*, quæ collectionem grumofam, fibrosam, carnosam ac scirrhosam continent, non amplius in dubium sint vocandæ. Hæ collectiones & concretiones uti statum ulcerosum (§. XIII.) constituunt, ita quamdiu instrumentum corruptionis, humidum putra, accedere nequit, tamdiu manifestior corruptio, seu vera exulceratio non subsequitur. Interim tamen ex eo patet, quod sub ulcere uterino status ulcerosus vel ulceratus non tantum in ipsa cavitate uteri, sed & in partibus vicinis, utero annexis, uti hæ sunt *tubæ Fallopii & ovaria*, sit ponendus. *Molam*, quia est itidem concretum fibrosum vel carnosum, concurrere ad causas hujus affectus uterini, ex dictis jam innotescit.

§. XXXII.

Perspectis causis, quæ in partu potissimum ulceri uterino januam patefaciunt, jam post partum illud tempus, quod proprie dicitur puerperium (§. XIV.) sese offert considerandum. Placenta, quæ ex tenuissimis vasculis dilatatis membranæ exterioris, *chorii* dictæ, constat, (§. XVI. no. I.) cum ipsa membrana uteri interiori villosa porosa connexa est. Si itaque foetus excluditur, placenta ab hac membrana avelli debet. Facta separatione necesse est, ut tenuissima vascula ac pori hujus membranæ dilacerentur. Vasa dilacerata plorant sanguinem, intra tempus graviditatis circa confinia vascula uteri & in iisdem accumulatum, (§. XVII.) hinc quamdiu pori hujus membranæ interioris sunt satis aperti, globulos sanguineos transmittunt; quamprimum autem successive coarctantur, licet non plane occludantur, serum dimittunt subcruentum. Excretio hæc sanguinis primo rubicundi, deinde subcruenti, ex osculis vasorum uteri post partum facta dicitur *lochiorum fluxus*, seu *lochia*: qui fluxus sanguinis per dies quatuor vel quinque, fluxus vero feri subcruenti per septem & plures dies ab exclusione foetus facta sese extendit.

§. XXXIII.

Sicut in præcedentibus causis, ulceri uterino materiam ministrantibus, modum, quo ulceratio uteri enasci possit, ostendi, ita in hac re ulterius explicanda paululum subsistere eo magis conveniet, quo frequentior hic est modus, ulcus uterinum ex suppressione lochiorum derivandi. Sive enim motum tonicum vasorum uteri

teri læsum, five animi pathemata, uti moerorem, timorem, terrorem, tristitiam, pudorem, five retentas secundinas, five abusum rerum non naturalium consideremus, in omnibus expedita datur via, concludendi ad suppressionem lochiorum. Si perpendimus vasa uterina, circa ipsum tempus partus sanguine accumulato oppleta, cognoscimus contractionem fibrarum uteri imminutam, ergo motum tonicum læsum. (§. XVIII.) Contractio fibrarum imminuta dilatationem auctam supponit, ergo major infarctus vasorum & stasis, unde lochiorum suppressio pendet, oritur. Si respicimus animi pathemata modo nominata, in omnibus motus sanguinis debilior & major resistantia vasorum, ergo impotentia transmittendi sanguinem deprehenditur. Quando consideramus secundinas, vel ex toto, vel ex parte retentas, & substantiæ uteri accretas, cognoscimus, vasa uterum & placentam intercedentia nondum esse rupta, quare etiam excretio sanguinis, quæ lochiorum fluxus audit, (§. XXXII.) succedere nequit. Denique si res non naturales, inprimis vero refrigeratio repentina ac reliquorum diæticorum mediorum abusus in puerpera præcesserunt, facile intelligimus, quod infarctus, coagula, stases & lochiorum suppressiones inde proveniant.

§. XXXIV.

Lochia suppressa, quia stasin supponunt, (§. XXXIII.) staseos etiam effectus sequantur, necesse est. Quando in stasi sanguinis agiles & volatiles maxime particulae repente dispelluntur, & languidiores solæ in coagulum quoddam condensantur, effectus staseos quoque est languidus, & dispositionem tantum ulcerosam (§. XIII.) innuit,

nuit, quæ in plures sæpe annos differri potest : Sin in stasi sanguinis motus particulares inflammatorii exsurgunt, & particulæ agiles successive subtrahuntur, & languentes suppurationem (§. VI.) subeunt, abscessus ibi relinquuntur. Et licet gangræna & sphacelus raro occurrant in corpore nostro, abscessus tamen, qui in partibus interioribus corporis suborti nec decenter mundificari nec sanari possunt, frequenter degenerant in ulcera pessimi moris. (§. XXIII.)

§. XXXV.

Feminas, quæ lochiorum suppressionem & læsionem uteri sub partu sustinuerunt, sæpe infestat tumor præternaturalis uteri durus, a stasi mixta (§. III.) enatus, *cancris* nomine veniens. Quando enim humores spissiores ad uteri poros depositi per angustias horum pororum serum blandum subtilius dimittunt, hi dein inspissati ac coagulati scirrhosam materiam, quæ foecundissima stasis ulcerosi mater est, generant. In hac ubi particulæ feri acriores concentratæ eminent, & temperatæ blandioribus remixtis particulis silent, *scirrhus* salutatur *cancrosum*. Si sanguini, per arterias ad uterum copiosius delato, secessus occluditur, indeque stasis ac inflammatio exacerbatur, salia vero acria in motu sunt constituta, & serum blandum consumitur, scirrhus malignus *cancris occulti* nomine insigniendus venit. Si salia acerrima porosam substantiam uteri, ac dein vasa sanguifera arrodunt & solvunt, ulcus prodit, quod ob miscelam sanguinis ac feri corrupti *cancer apertus*, seu *exulceratus* audit. Illucescit itaque, ulceris cancrofi uterini genesin duplici corruptione & sanguinea & serosa absolvi: Illa a sulphu-

fulphuris liberiori evolutione dependens ad putredinem proclivis est; hæc vero a salibus acerrimis concentratis, ferro blando destitutis, proveniens putredini resistit, sed partes molles latius subinde depascit.

§. XXXVI.

Ex his dictis jam satis innotescere poterit, puerperas præcipue, quia in his plures concurrunt causæ, ulceri uterino expositas esse. Puellis quidem æque ac feminis maritatis mensium suppressio solemnis est; quare æque ac in lochiorum suppressione stases & ulcerationes uterinæ oboriri possunt: Verum quia in mensium suppressione non tot causæ, læsionem uteri inducentes, sese manifestant, quot quidem in puerperio conspirant, obstructionem mensium in hanc seriem causarum vocare nolui. Experientia enim confirmat, quod licet mensium suppressio protracta sit, corruptionis tamen consecutaria non facile sequantur; nam motus particulares spastici non raro in universales febriles trans-eunt, & sic sanguinem stagnantem resolvunt in serum, & sudoris forma e poris cutaneis excernunt. Interim locum hic mihi videtur habere mensium obstructio inveterata, quæ motum talem universalem non experitur. Stasis enim pertinacior sanguinis coagulum & infarctum in vasis uterinis supponit, ulcerationique uterinæ ansam facile præbere potest. Apparet inde, feminas, quibus alias mensium ataxiæ fuere familiares, præ reliquis hocce malum facilius subire, quia infarctus vasorum uteri consuetudine longa sunt confirmati, & coagula sanguinea relicta licet languida fuerint, in ulcerationem tamen demum erumpunt.

§. XXXVII.

§. XXXVII.

Satis me dixisse puto de causis ulceris uterini, feminas a puerperio ultimo sæpe affligentis. Cum ergo hæmorrhagia abortiva, nec non extractio foetus mortui & secundinarum retentarum violenta, vulnerationem facile, hinc abscessum ac veram demum exulcerationem (§. XXIII. XXVIII. & XXIX.) inducant, foetus autem mortuus, membranis adhuc inclusus (§. XXVII.) item frusta carnosæ & coagulata, uti in conceptione tubarum & ovariorum, (§. XXXI.) vel grumosa, qualia in suppressione lochiorum dantur, dispositionem tantum ulcerosam subeant; (§. XXXIV.) patet idcirco liquido, sub *ulcere uterino* duplicem statum esse assumendum, scilicet *ulceratum* & *ulcerosum*: ille manifestam læsionem & materiæ corruptæ jam purulentæ, jam ichorosæ stillicidium; hic infarctum atque collectionem scirrhosam absque notabili profluxu materiæ corruptæ innuit. Quid nunc ratione symptomatum, huic statui ulceroso vel exulcerato supervenientium, præcipue autem ratione prognoseos & curationis dicendum sit, paucis erit explicandum.

§. XXXVIII.

Ulceri uterino (§. XXXVII.) dolores in regione inguinali jungi, experimur. Testantur hi de tensione fibrarum nimia, ergo de resistantia vasorum imminuta & de motu tonico læso, (§. XVIII.) ergo de debilitate fibrarum (§. XIX. Maxime hic symbolum suum conferunt nisus parturiendi nimis intensi, quibus major affluxus sanguinis & expansio vasorum, hinc aucta magnitu-

gnitudo partis, quæ *tumor* salutatur, observatur. Sic nuper innotuit exemplum feminae, quæ ex puerperio ob nifus parturiendi nimis intensos & inde concitatum affluxum humorum majorem tumorem, ganglion dictum, acceptum retulit. Vindicat præ aliis signis præsentiam ulceris uterini effluxus materiæ foetidæ, semipurulentæ, ichorosaë, a puerperio transacto e genitalibus prodeuntis, conspicuus, qui periodice recurrens *fluor albus benignus* appellatur. Variæ quidem dantur hujus fluxus causæ antecedentes, mensium nimirum fluxus suppressus, incongruus emmenagogorum, catarcticorum fortiorum & calidiorum usus, læsio uteri & vaginæ a partu difficili & abortu crebriori inducta: omnes vero hæ causæ redeunt ad relaxationem nimiam glandularum & pororum uteri, unde lymphæ stagnanti corruptæ, ichorosaë exitus paratur. Et quia in tali inflammatoria particulæ maxime agiles sulphuræ, nisi successive subtrahuntur, corruptionem & foetorem concipiunt, ideo & materia hæcce e genitalibus profluens foetorem spargere solet. Minime hic dissimulandum esse duco, quod talis proventus materiæ foetidæ sæpe sit causa rixosi & infelicitis matrimonii, quare qui Medicus hic opem ferre potest, rem præstat duplici respectu acceptissimam.

§. XXXIX.

Affectibus, ulceroso statui uteri supervenientibus, omni jure accensentur mensium ataxiæ, quæ motus sunt irregulares, excretionem sanguinis menstrui respicientes. Uteri vasa sunt paululum tenera ac mollia (§. XV. no. III.) & fibræ vasorum debiliores: (§. XIX.) Quare, si affluxus

D

san-

sanguinis major versus hæc vasa contingit, major expansio & minor resistentia vasorum, adeoque excretio facilior patescit: Sed quia status ulcerosus infarctum & collectionem materiæ scirrhosæ involvit (§. XIII.) & hæc circulo sanguinis remoram ponit, ideo excretio sanguinis menstrui per genitalia subinde interrumpitur, & motus irregulares exsurgunt. Quo magis vasa uteri frustis grumosis concretis oppleta sunt, eo minus liber circulus sanguinis conservatur, ergo & excretio sanguinis menstrui, quæ statâ periodo redeat, turbatur.

§. XL.

Abortus crebrior sæpe originem sumit a statu ulceroso uteri. Cum enim foetus in utero opus habeat nutrimento, quod ex placentæ vasculis tenuissimis recipiat, (§. XVI. no. II.) sequitur, ut, si ejusmodi locus ulcerosus in utero deprehenditur, versus quem omnis lymphæ nutritia ruit, foetui necessarium alimentum subripiatur, & foetus prius, quam suum incrementum nactus est, accedentibus motibus uteri spasticis, ejiciatur.

§. XLI.

Ante omnia a statu ulceroso uteri derivanda venit *sterilitas*, quæ est impotentia concipiendi. Quamvis enim non negandum sit, quamplurimas causas, si sexum sequiorem tantum respicimus, e. g. in statu morboso fluxorem album, cachexiam, labem partium genitalium, obstructionem tubarum Fallopii & hydropem ovarii sterilitatem inferre posse, omnes tamen hæ causæ in eo collineant, quod foecundationi ovuli sint obstaculo, adeoque causa sterilitatis esse potest status ulcerosus, qui semini mascul-

masculino aditum ad ovarium denegat, vel certe idem exstinguit, unde nulla foecundatio ovuli, nullaue conceptio locum invenit.

§. XLII.

Tandem & status ipse uteri exulceratus considerationi subjiciendus est. Quum exulceratio quaelibet, praecipue cancrrosa in partibus exsanguibus primitus sedem figat, & corruptionem falsam ferofam pro causa agnoscat, hæc vero ulterius serpens, partes molliores teneras devastando ac arrodendo, tandem etiam vasa sanguifera erodat, & sic corruptionem plane putredinosam & falsam excitet, (§. XXXV.) necesse est, ut vasis uterinis venosis, quæ sanguinem ad cor revehunt, erosio, materia hæc putrida, ichorosa simul in massam sanguineam revehatur, eique corruptionem eandem minitetur, unde virus hoc toti massæ sanguineæ altius infixum ac remixtum motus febriles maxime exæstuant, qui febrem hecticam significant, ac lethalem catastrophem mox inducit.

§. XLIII.

Ex præmissis exploratum habemus, quid sub puerperio infelici intelligendum sit. Tempus nimirum, partui paulo antecedens, partum concomitans, & eidem subsequens, quo uterus dispositionem ad ulcerationem subit, *puerperii infelici* nomine mihi venit. Infelix ob effectus infelices, tam statui ulceroso quam exulcerato supervenientes, prædicatur.

§. XLIV.

Ulcus, quod medicamentis facile cedit, *benignum* vocatur; quod omnia adhibita remedia eludit, *malignum*

audit. Quo propius medicamenta congrua ulceri, in quacunque parte externa corporis illud obvium sit, applicare possumus, eo facilius cedit, ergo benignum est ulcus: Sed visceribus internis exulceratis, speciatim utero exulcerato, item tubis Fallopii & ovariis, scirrhusa collectione oppletis, medicamenta directe & immediate admove-
re non possumus; ergo ulcus in his partibus uteri exortum omnino malignum est habendum. Dein cum ulcus uteri cancrosum duplicis generis materiam corruptam ichorosa & putridam (§. XLII.) dimittat, cui corruptioni reprimendæ & oppugnandæ medicamenta, quæ hodierni sunt usus, vix sufficiunt, & sectio in his partibus plane sit proscribenda, quilibet sane malignitatem ulceris hujus cancrofi uterini perspicit.

§. XLV.

Quicquid Medicus in ulcere uterino præstare potest, illud generatim in eo consistit, ut repurgando utero operam suam navet. Quando itaque sanguis tantum grumosus, ex suppressione lochiorum in utero relictus, vel frustra coagulata, fibrosa restitant, & vasa uteri sub partu rupta ægre ad unionem perducuntur, (§. XXV. no. I.) ulcus vero ex vasis & poris uteri ruptis, ægre consolidandis, ortum medicamentis congruis mature adhibitis facile cedit & prius, quam ipsa vera exulceratio uteri subsequitur, tunc dicitur ulcus benignum, (§. XLIV.) & in hoc casu sanationis cujusdam spes superest. Heterogenea omnia, in utero post puerperium relictæ, *impuritates* dicuntur *uterinæ*, & hisce curatio nunc dicata esto. Reprobanda hic pro dolor! venit mala consuetudo feminarum, quæ ex pudoris ratione, minus fundata, ejusmodi

di ulcus recens benignum reticere solent, eoque neglecto in ulcus malignum, & sic in febrem hecticam incurunt. (§. XLII.) Præstat hic potius prævenire, quam præveniri, & pudorem istum vanum deponere, ne ob ulceris hujus benigni neglectum poenam suo vitæ damno luant.

§. XLVI.

Uti in reliquis ulceribus, sic in ulcere uterino benigno Medici intentio eo potissimum redit, ut

- I. impuritates uterinas leniter abstergere ac resolvere studeat. Quia autem sola resolutio ac colliquatio materiæ grumosæ & coagulatae in utero relictæ non sufficit, ideo
- II. materia hæc noxia eliminari quoque debet, quem in finem lenissima evacuantia in usum sunt vocanda. Denique quum major subinde & nova humorum congestio & augmentum mali animadvertatur, (§. XXXIII.) necesse est,
- III. ut hic affluxus humorum a parte læsa avertatur, ac consolidatio promoveatur.

§. XLVII.

Abstergunt & resolvunt (§. XLVI.) impuritates uterinas.

- I. Tincturæ antimon. sal. tartar. liquor. terr. foliat. Ess. succin. pimpin. alb. scord. alexipharm. Stahl. &, absente febre, Ess. succin. cum Tinct. cort. aurant. remixta, quæ partes coagulatas egregie resolvit.
- II. Salia media colliquantia, e. g. Tart. Vitriol. Arcan. duplic. Nitr. antimoniæ. cum absorbentibus citra-

tis remixta : ordo autem in propinandis medicamentis is observari potest, ut horis matutinis mixturæ, pomeridianis pulveres exhibeantur.

§. XLVIII.

Evacuant lenissime impuritates uterinas absterfas ac resolutas pilulæ *Beccheri* congrue correctæ, quæ uti in reliquis morbis chronicis lenissime & successive impuritates evacuant, ita & præcipue in vitiis uterinis optimam adferunt opem. Nam cum hæ pilulæ leniori sed tamen crebriori & repetito usu impuritates quascunque in utero relictas alterent, resolvant atque ad excretionem præparent, præterea partibus quoque solidis debilioribus ac læsis robur quoddam concilient, sane ob duplicem hunc fructum, qui ad ægotantem redundat, reliquis purgantibus fortioribus, quæ, concitato justo majori affluxu humorum, uno impetu stases pertinaciores non expediunt, sed magis adaugent, palmam facile præripiunt.

§. XLIX.

Absterfis ac evacuatis quodammodo impuritatibus uterinis derivatio denique affluxus humorum nimii a parte læsa obtinetur per decocta diaphoretico-diuretica, consolidatio autem speratur ab herbis istis specificis, quæ a *Paracelso* maximopere commendantur, quæque, ut expertus sum, aliquando votis medentium respondent. Coniungi autem cum illis possunt radices blande abstergentes, e. g. fiat decoctum ex rad. ari pimpinel. alb. cichor. taraxic. polypod. liquirit. hb. hederæ terrestr. fanicul. pyrol. veron. cum cortice aurant. & cinamomo. Est qui-

quidem ejusmodi ulcus uterinum contumacis indolis, non omnis tamen animus est abjiciendus, etiam si per temporis spatium curatio videatur sine conspicuo effectu. Aliquando enim hæc uteri ulceratio per usum horum medicamentorum vix intra spatium dimidii anni tollitur, quare hacce prognosi ægrotantem ad debitam patientiam excitare debemus. Quod si vero ægra diu continuati usus remediorum pertæsa esset, & effluxus materiæ ichorosæ nonnihil cessaret, tunc medicatio posset esse interrupta, ita quidem, ut singulis mensibus per septem tantum vel octo dies medicamenta continuarentur, usque dum restitutio in integrum facta sit. Quid menstrua hæc methodus in plerisque morbis chronicis & præcipue in affectibus uterinis valeat, attenta applicatio quemlibet docebit.

§. L.

Avertunt ac derivant etiam humorum affluxum a parte ulcerosa omnia, quæ sanguinis quantitatem imminuunt, atque excretiones per poros cutaneos juvant. Spectat huc

- I. Venæ sectio, pro re nata vel circa æquinoctia vel quolibet trimestri potissimum in pede administrata. Imminuta enim sanguinis quantitate, effluxus etiam humorum versus partem ulcerosam imminuitur, ergo stases, abscessus ac vera demum exulceratio, quæ hecticam parit, (§. XLII.) avertuntur.
- II. Motus corporis placidus, quotidie institutus, qui sicuti humores corporis nostri leniter concutit ac resolvit, ut debitam fluiditatem acquirant, ita etiam particularum in stasin deductarum, sed jam absterfarum

farum ac resolutarum excretionem per poros cutaneos promovet. Quanquam autem hoc remedium feminis, ulcere uterino benigno detentis, admodum salutare, & in casu nondum conclamato maxime commendandum sit, quia quantitas humorum noxiorum, affluxum majorem producentium, per illud imminuitur, & partes solidæ, dissipatis humoribus superfluis, robur atque sic motum tonicum recipiunt: dolendum tamen est, quod plurima hujus sexus impedimenta illius usum excludant.

§. LI.

Si status ulcerosus vel ulceratus non tam in partibus uteri interioribus, sed magis exterioribus, in vagina uteri puta, cui medicamentis externis proxime accedere possumus, hæreret, injectiones seu clysteres uterini, ex congruis mundificantibus & consolidantibus parati, præcipue locum habent. Si abscessus tantum imminet, injectiones ex herbis discutientibus, puleg. serpill. majoran. thym. menth. crisp. meliss. cum aqua parantur: Si vero abscessus jam ruptus esset, eadem injectiones ex herbis discutientibus, additis herbis traumaticis, heder. terrestr. fanicul. pyrol. alchymil. parari & applicari possent. Consolidationi præcipue inservit oleum myrrhæ per deliquium, liquori injiciendo immiscendum.

§. LII.

Priusquam adhuc vela contraho, modus, quo hoc pertinacissimum malum, nisi læsio violenta accedit, præcaveri possit, indicandus erit: Videlicet circumstantiæ ante, sub & post partum respiciendæ sunt. *Ante partum*
fuge-

fugere convenit diætam lautam, largiter vinosam acaromatifatam, item motum corporis nimis vehementem & animi pathemata, quibus commotio plethoræ & illius confectaria (§. XXI. & XXII.) induci possunt. *Sub* ipso partu nisus parturiendi præmaturi & nimis intensi, quibus major affluxus humorum, stasis & inde oriunda mala (§. XXXVIII.) producuntur, præcavendi sunt, nec non calor nimius conclavis, in quo parturiens versatur, dissuadendus est. Denique *post* partum, ne aliquæ impuritates uterinæ relinquantur, statim pilulæ *Beccheri* supra laudatæ, in aqua fœniculi vel melissæ solutæ, propinentur: ad præscindendam autem febrem inflammatoriam, præcipue purpuram, hodierno tempore puerperis admodum infestam ac sæpe funestam, pulveres febriles ex tartar. vitriol. conch. citrat. antimon. diaphoret. & nitr. depur. in decenti proportionem commixti, per dies tres vel quatuor priores puerperii in vehiculo appropriato, seu in potionis forma exhibeantur, pilulæ vero per dies octo vel novem quotidie continentur. Ceterum puerpera nimia integumenta & stragula, quibus calor major, sudor nimius & purpura provocatur, item omnia remedia calidiora removeat, horumque loco potiones analepticas temperatiores, nec non animi tranquillitatem sibi maxime habeat commendatam: quibus observatis, puerperii felicissimus erit

F I N I S.

E

NOBI-

NOBILISSIMO ET DOCTISSIMO
DOM. CANDIDATO

IOANNI GEORGIO HOFFMANNO

S. P. D.

PRÆSES.

A Quo tempore, CANDIDATE nobilissime, academia nostra civis fuisti, non solum eximiam in studiis diligentiam, sed etiam laudabilem in moribus honestatem ac modestiam nobis comprobasti: cumque jam in eo sis, ut a FRIDERICIANA lauream imponendam iure merito expectes; singulare profecto dissertationis inauguralis argumentum ad probandam industriam TVAM elegisti. Videlicet vlcus vterinum, quod, cuiuscumque gradus sit, frequentius in praxi, quam quidem in scriptis Medicorum occurrit, & discrepantis matrimonii familiaris auctor est. Equidem thema TVVM eo scribendi genere explicasti, quod a doctrina antiquorum periodica longius recedit, neque in schola medica adeo usitatum est: quoniam autem illud multis bodie placet,

cet, qui maiorem in eo perspicuitatem & commo-
diorem demonstrationem ponunt; perinde erit le-
ctori, quocumque stilo perutilem hanc materiam
elaboratam offendat. Interim testor, aliquos me
habuisse tirones, qui hac via obscuriores facti pri-
stinam planiorem methodum elegerint. Superest,
ut fausta TIBI feliciaque omnia ex animo appre-
cer. Vale. Halæ Magdeburgicæ d. X. Aprilis
MDCCXLI.

NOBILISSIMO ATQVE DOCTISSIMO
DN. IOAN. GEORG. HOFFMANNO
CANDIDATO DIGNISSIMO

S. P. D.

IOANNES AVGVSTINVS STOELLERVS

SERENISSIMI DVCIS SAXO-ISENACENSIS CONSILIARIVS
ET ARCHIATER.

EX proxima epistola TV A, Honoratis-
sime Amice, intellexi, quod appropin-
quet tandem jucundissimum illud tempus,
quo Cathedram adscendere, & postmo-
dum ad Vindesheimenses nostros dignitate Docto-
rali redire, Tibi constitutum est. Non improbo
hocce propositum Tuum. Sed sicuti omnibus iis,

quæ hætenus Tibi fausta grataque contigerunt ,
gaudio multo affici solitus sum , ita & in præsens
Tibi novos honores gratulor. Meæ enim admo-
nitioni ac commendationi , idque, ut ominor, haud
sine jucunditate animi & summo rerum Tuarum
emolumento dedisti, ut Halam-Saxonum adieris.
Siquidem per regulas artis & exempla ibidem,
imprimis in domo Illustr. D. D. IVNCKERI, ubi
maximus quotidie numerus ægotantium con-
fluit, & quem nunquam non Virum sincerum at-
que Fautorem exoptatissimum nominare licet, me-
dicinam ita addidicisti, ut ea nunc plurimum
hominum miseriam, annuente Numine divino,
feliciter sublevaveris. Ante alia ex thesauro eru-
ditionis Tuae, judicioso animo practica quedam, de
Puerperio infelici ulceris uterini frequentiori cau-
sa, inaugurali Tua dissertatione proponere susci-
pis, & docta eorundem discussione profectuum Tuo-
rum non solum in arte medica, sed & chirurgica
elegantiam abunde comprobas, sicque ex omni
parte id adimpleres, quod a candidato conscientio-
so, docto, cordato & perito requiritur. Quod læ-
siones uteri aliarumque partium genitalium muli-
ebrium attinet, exempla plura subministrare pos-
sem, quorum alia, ad dissertationis Tuae lineam,
periculosa, alia plane funesta ex partu difficili re-
sultarunt. Sed de his impræsentiarum prolixius
esse

esse nolo, dum argumenti illius testimonia & obser-
vationes, ut ipse transcribis, in amplissima praxi
Iunckeriana permultas jam jam collegeris. Agedum
procede, auxiliante Deo, ad officia practica, fru-
ere iis, quæ a magistrorum artis Machaonica il-
lustrum dogmatibus & experientia ubique locorum
hausisti, cum secundum Cicer. de fin. l. I. non pa-
randa solum nobis, sed fruenda etiam est sapien-
tia. Amorem interim meum, quo Te amo & con-
stanter amabo, hisce perspici publice cupio. Vale
& plurimam salutem Vindesheimensibus nostris
a conterraneo nuntia. Dabamus Isenaci d. VIII.
April A. M. R. MDCCXLI.

Quid faciam, ut dulci persolvam munus Amico?
Artis Pœoniæ nam chorus omnis adest.
Si possem Pindi sacros errare per hortos,
Ac desueta mihi per loca ferre pedem;
Tunc vellem e multis doctam Tibi carpere Laurum,
Ut chari capitis tempora fronde tegat:
Et sic mortiferos morbos fugare peritus
Incipies medicas applicuisse manus.
Georgius Ludovicus Rosa
OPPON.
Thuringico-Ferrariensis.

Belohnet man den muntern Fleiß,
So steigen auch die Wissenschaften,
Und wo man die Belohnung weiß,
Da wird leicht die Begierde haften,
Vermöge der wir uns bemühn,
Dem Unverstande wohl und klüglich zu entfliehn.

Hoch-Edler Freund, Du hast Dein Pfund
Wohl angelegt und nicht vergraben;
Du gehst auf Richtigkeit und Grund
Und wilt nicht bloß den Nahmen haben,
Auf den sich mancher Stümper steift,
Wenn er mit schlechten Recht den Doctors-Hut ergreift.
Du aber nimm ihn freudig an,
Du hast denselbigen verdienet.
Ich wünsche Glück so viel ich kan,
Und wann Dein Wohl recht wächst und grünet,
So nehm' ich Theil und will mich freu'n:
Du aber wollest mir hinfort gewogen seyn.

Mit diesem wolte dem Hoch-Edlen
Herrn Doctor zum geneigten Anden-
cken sich empfehlen

C. D. Beurer,
Norimb. OPPON.

Nomen, Amice, tenes, quod solida facta probabunt:
HOFFMANNVS vincens parta tropæa refert,
Sique viri celebris vestigia pressa sequaris,
HOFFMANNI MAGNI nomen & omen habes.

*Accipe itaque hæc pauca, amice sua-
vissime, quibus fidelis amicus atque
sincerus favori memoriaque tua se
commendare studet*

C. F. Donner.
OPPON. Siles.

Non

Non finit in lectis homine in requiescere virtus,
Sed iuuat e tenebris denique ferre caput.
Credita non ventis, memori sed pectore culta
Semina doctrinae, pagina docta docet.
Ruricolae pulchre florens quid proderit arbor?
Ipsi ni fructus efferat illa suos.
Ars sic sanandi nil spissis tecta tenebris
Proderit, & patriae commoda nulla feret.
Hæc agitans animo pugnam meditaris amicam,
Et mentis vires sistis, AMICE, TVAS.
Victorem fortem post prælia palma sequetur,
In meritas laudes, in patriæque decus.
Nunc tandem Medicus, nunc Expertissimus audis:
Ornat TE titulis infula parta nouis.
Expertus Phoebi cathedras, HOFFMANNE COLENDE,
Scandisti sacras plaufibus ecce piis:
Et noua doctrinae monstrasti signa Galeni,
Expertus merito diceris inde redux.
Ausis applaudo, TIBI gratulor, atque beatos
Per te natales prædico iure lares.
Plaudite Magnates, cives, Vinshemia plaude,
HOFFMANNVM vobis FRIDRICIANA dedit.
Quos subeunt morbi gravibus cruciatibus vfflos,
Qui lassos artus, pallida membra trahunt:
Cuius decerpit vires ac arida febris
Sensim depascit, quosue podagra fecat:
Plaudite, Phoebus adest, omnisque puerpera plaude,
HIC bene depellet pectore cuncta mala.

Vade

Vade bonis auibus, patriosque invise penates,
Atque feras agris post quoque promptus opem.
Sis semper saluus, sis faustus in arte medendi,
Sic medica cunctis arte leuamen eris.
Maacte noua virtute TVA, sic itur ad astra,
Sic, HOFFMANNE, TVVM nomen vbique sonat.

*Hacce Nobilissimo ac Doctissimo Dno.
DOCTORANDO, Ciui atque
Amico suo aestumatissimo in beneuolam
sui memoriam gratulabundus appo-
nebat*

IOANNES CHRISTIANVS Müller,

Neustadio - Baruthinus

S. L. Cultor.

